

๑๕ มีนาคม วันสิทธิผู้บริโภคสากล

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา

ศูนย์ประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา / THE BAR ASSOCIATION INFORMATION CENTER

เดือนมีนาคม ๒๕๖๔ ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๓๘๐ ■ โทร. ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๑๐, ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๐๑-๗

<http://www.thethaibar.or.th>

เนื่องจากปก

กฤษฎา บุญยสมิต*
วาสนา เกตุแห่ง**

สิทธิผู้บริโภคสากล กับสิทธิผู้บริโภคในประเทศไทย

วันที่ ๑๕ มีนาคม ของทุกปี คือ “วันสิทธิผู้บริโภคสากล” หรือ “World Consumer Rights Day” เป็นอีกหนึ่งวันสำคัญสากลที่มีขึ้นเพื่อเตือนให้ผู้บริโภคทุกคนตระหนักถึงสิทธิของตนเอง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคทุกคนในโลกได้เป็นอย่างดี โดยมีจุดประสงค์เพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้บริโภคตระหนักถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเคารพและปกป้องสิทธิของผู้บริโภคทุกคนอย่างทั่วถึงทั่วโลก

ความเป็นมา

วันสิทธิผู้บริโภคสากล เกิดขึ้นครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๒ (พ.ศ. ๒๕๐๕) โดยอดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา จอห์น เอฟ. เคนเนดี เป็นผู้บัญญัติวันสำคัญสากลนี้ ภายใต้ชื่อว่า Consumer Right Day โดยได้รับการรับรองจากสหพันธ์องค์กรผู้บริโภคสากล (Consumers International) ทว่าการเริ่มจัดกิจกรรมและรณรงค์ให้ประชาชน

* อัยการอาวุโส, ที่ปรึกษาอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด, ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และกรรมการเมือง ราชบัณฑิตยสภา, ประธานกรรมการชำระและศึกษากฎหมายไทยโบราณ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา

** นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ เนติบัณฑิตยสภา

อ่านต่อหน้า ๓

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา

เดือน มีนาคม ๒๕๖๔ ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๓๘๐

สารบัญ

- ๒ สารบัญ รายชื่อผู้จัดทำ เนื่องจากปก
- ๓ เนื่องจากปก
- ๖ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ
- ๑๐ เจาะฎีกาเด่น
- ๑๓ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย
- ๑๕ บทความ “บรรจุดูกกันที่นั่นสำคัญไฉน”
- ๑๙ บทความเรื่อง “ผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้พิมพ์ลายนิ้วมือ”
- ๒๓ มุมข่าว
- ๒๔ บรรณาธิการแถลง

คณะผู้จัดทำ อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ ประธานฝ่ายอำนวยการ นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม รองประธานฝ่ายอำนวยการ
● นายกฤษฎา บุญยสมิต ฝ่ายอำนวยการ ● นายพงศ์พีเชษฐ์ จันทพรภักข ● นางสาวสุภาภรณ์ ไชยประณะ ● นายทรงพล สุวรรณพงศ์
● นางสาวฐษา เหมเวช ● ผศ.ดร.ศรีพัชรา สิทธิกำจร ● นายเชษฐ สุขสมเกษม กองบรรณาธิการ บรรณาธิการ นายกฤษฎา บุญยสมิต
ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง ● นายรังสิขัย บรรณกิจจิราภรณ์ ● นายมนต์ชัย ชนินทรลีลา ● นายอำนาจ เนตยสุภา
● นายทีปกร โกลมลพันธ์พร ● นางสาวสิตานันท์ ศรีวรรกร ● นายนิพนธ์นันทน์ บูรณะเจริญรักษ์ ● นายนิธิพัฒน์ สิ้นเพ็ง ฝ่ายดำเนินการ
นางพรรณวริน แดงอ่อน ● นายสิทธิฤทธิ โสวัณณะ ● นางวาสนา เกตุแห่ง กะเบียน จัดส่ง ● นางสาววิศรา สุขโสภี

บทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในข่าวเนติบัณฑิตยสภาเป็นผลงานของผู้เขียนโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

ให้เป็นที่ยุติได้คือเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๘๓ (พ.ศ. ๒๕๒๕) โดยจัดแคมเปญให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และเผยแพร่ความสำคัญของวันสิทธิผู้บริโภคสากลตามสื่อต่าง และนับตั้งแต่นั้นมา วันที่ ๑๕ มีนาคม ของทุกปี จึงเป็นวันที่ผู้บริโภคทั่วโลกจะได้ตื่นตัวและตระหนักรู้ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตัวเองเรื่อยมา ทั้งนี้ สหพันธ์องค์กรผู้บริโภคสากลได้บัญญัติสิทธิผู้บริโภคสากลขั้นพื้นฐานไว้ ๘ ประการ ดังนี้

สิทธิผู้บริโภคสากล ๘ ประการ

๑. สิทธิที่จะเข้าถึงสินค้าและบริการที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน (The right to basic need) เช่น ยา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ การศึกษาและสุขภาพ

๒. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าและบริการ (The right to safety)

๓. สิทธิที่จะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนที่จำเป็นเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ (The right to be information)

๔. สิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าและบริการได้อย่างอิสระ (The right to choose)

๕. สิทธิที่จะร้องเรียนเพื่อความเป็นธรรม (The right to be heard)

๖. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและค่าชดเชยความเสียหาย (The right to redress)

๗. สิทธิที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริโภค (The right to consumer education)

๘. สิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย (The right to healthy environment)

โดยสิทธิทั้ง ๘ ประการนี้ ถือเป็นบรรทัดฐานให้แก่ประเทศต่าง ๆ เพื่อไปเป็นแนวทางในการดูแลมิให้ผู้บริโภคในประเทศถูกเอาเปรียบ ดังนั้นผู้บริโภคจะรู้ว่าต้องปกป้องสิทธิ์ตามที่กฎหมายคุ้มครอง และในเมื่อเรามีสิทธิ์เราต้องใช้สิทธิ์ปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง หากละเลยและไม่ใช้สิทธิ์อันชอบธรรมนั้นก็เท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการเอาเปรียบต่อไป

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ผู้บริโภค โดยได้มีการออกกฎหมายที่กล่าวถึงสิทธิผู้บริโภคในภาพรวมได้แก่

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และมีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้บัญญัติสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ๕ ประการ ดังนี้

๑. สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการโฆษณาหรือการแสดงผลหลากหลายตามความเป็นจริงและปราศจากพิษภัยแก่ผู้บริโภค รวมตลอดถึงสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอย่างถูกต้อง และเพียงพอที่จะไม่หลงผิดในการซื้อสินค้าหรือรับบริการโดยไม่เป็นธรรม

๒. สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับสินค้าหรือรับบริการด้วยความสมัครใจของผู้บริโภค และปราศจากการชักจูงใจอันไม่เป็นธรรมมีสิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าหรือบริการด้วยความสมัครใจ และปราศจากการชักจูงที่ไม่เป็นธรรม

๓. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับสินค้าหรือบริการที่ปลอดภัย มีสภาพและคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะสมแก่การใช้ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สิน ในกรณีใช้ตามคำแนะนำหรือระมัดระวังตามสภาพของสินค้าหรือบริการนั้นแล้ว

๔. สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับข้อสัญญาโดยไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ

๕. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและชดเชยค่าเสียหาย เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามข้อ ๑, ๒, ๓, และ ๔ ดังกล่าว

และได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) สังกัดอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๒๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ ๙๖ ตอนที่ ๑๐๕ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๒๒ ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒ จึงถือได้ว่าจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒ เป็นต้นมา นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการ ๓ คณะ ได้แก่

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน ตามนโยบายของรัฐบาล และคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ๒ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา และ คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก

ต่อมา ได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยเพิ่มคณะกรรมการ เฉพาะเรื่องขึ้นมาอีก ๑ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการว่า ด้วยสัญญา และให้ยกฐานะสำนักงานคณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภคเป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนัก นายกรัฐมนตรี โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒ เป็นต้นไป ทั้งนี้ ตามพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ บังคับบทบัญญัติมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งได้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๔๐ ก วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๒

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค มีกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของบางส่วน ดังนี้

พระราชกฤษฎีกา

- พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑ พ.ศ. ๒๕๔๒
- พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของ สัญญา พ.ศ. ๒๕๔๒
- พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการ รับเงินและลักษณะของการรับเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติ

- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับรวม)
- พระราชบัญญัติ ขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๒
- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒

- พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒
- พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒
- พระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๖๒
- พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่ง กฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้แทน นิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๐
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑

กฎกระทรวง

- กฎกระทรวงกำหนดการซื้อขายสินค้าหรือ บริการโดยวิธีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ถือว่าเป็น ตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๖๑
- กฎกระทรวงการวางหลักประกันการประกอบ ธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๖๑
- กฎกระทรวงการยื่นคำขอและการรับรอง สมาคมและมูลนิธิเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๖๐
- กฎกระทรวงการยื่นคำขอและการรับรอง สมาคมเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๕ (ยกเลิกโดยกฎกระทรวงการยื่นคำขอและการรับรอง สมาคมและมูลนิธิเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๖๐)
- กฎกระทรวงกำหนดยาและเครื่องมือแพทย์ฯ ที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความ เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๔
- กฎกระทรวง กำหนดผลิตผลเกษตรกรรมเป็น สินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมาย ว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๓
- กฎกระทรวงว่าด้วยการโฆษณาเครื่องดื่มที่มี ส่วนผสมของแอลกอฮอล์และเครื่องดื่มผสมกาเฟอีน ใน โรงภาพยนตร์และทางป้ายโฆษณา พ.ศ. ๒๕๔๗
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐
- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๘ (ยกเลิกโดยกฎกระทรวง

การยื่นคำขอและการรับรองสมาคมเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๕)

- กฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (ยกเลิกโดยกฎกระทรวง การยื่นคำขอและการรับรองสมาคมเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๕)

ฯลฯ

การคุ้มครองผู้บริโภค เป็นเรื่องสำคัญในระดับสากล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๔๘ เริ่มมีการกล่าวถึงการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดสิทธิดังกล่าวจะกระทำได้ก็แต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุขบุคคล การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๗ กำหนดว่า สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ต่อจากนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๑ ก็บัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ทำนองเดียวกันจนกระทั่งมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน มาตรา ๔๖ กำหนดว่า

“สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองบุคคลย่อมมีสิทธิรวมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

องค์กรของผู้บริโภคตามวรรคสองมีสิทธิรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งอำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค และการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การจัดตั้งให้มีองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคให้จงได้ จึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่หลายฝ่ายมุ่งหวัง

วันที่ ๑๕ มีนาคม ของแต่ละปี ซึ่งเป็นวันสิทธิผู้บริโภคสากล เราก็มักจะมีประเด็นพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภคในเรื่องต่าง ๆ อันควรได้รับความคุ้มครองให้เพิ่มมากขึ้นอันแสดงให้เห็นว่าขอบเขตการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยมีการพัฒนาและขยายบทบาทไปอย่างกว้างขวาง โดยมีทั้งการทำงานเชิงนโยบาย เช่น ร่าง พ.ร.บ. องค์กรอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค การจัดยุทธศาสตร์การเข้าถึงยาถ่วงน้ำหนักของประชากรไทย การจัดการความรู้ในเชิงประเด็น เช่น การจัดการปัญหาน้ำมันทอดซ้ำเสื่อมสภาพ และการจัดการอันตรายจากแร่ใยหิน เป็นต้น และทุกวันนี้ผู้บริโภคมีความตื่นตัวในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้นกว่ายุคก่อน ด้วยการรณรงค์มากมายและสื่อออนไลน์ที่กว้างขวางและรวดเร็ว จะเห็นได้ว่ายุคนี้เมื่อผู้บริโภคพบสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร หรือโดนเอาเปรียบ ถูกละเมิดสิทธิ ก็จะมีเรื่องเรียนมายังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันทีที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ดีที่ผู้บริโภคมีความตื่นตัวและเริ่มปกป้องสิทธิที่พึงมีของตนเอง

ภาพหน้าปก : Alexandra ♥ a life without animals is not worth living ♥ จาก Pixabay

เอกสารอ้างอิง : Please Don't sell My Artwork as is จาก Pixabay

- เว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สคบ. (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.ocpb.go.th/>
- เว็บไซต์ สำนักข่าวเอทีดี นิวส์ – A:D:D NEWS (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <http://addnewsphitsanulok.com/add๒๐๑๙/?p=๑๒๕๖>
- เว็บไซต์หนังสือพิมพ์รายวัน เชียงใหม่นิวส์ (ข้อมูลออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/๙๔๒๒๙๒/> (๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

กรณีผลผูกพันทางกฎหมายของคู่สัญญาจ้างเหมาบริการ รักษาความปลอดภัยที่ไม่ได้มีการทำสัญญา**

ข้อเท็จจริง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ จังหวัด น. โดยสำนักงาน ป. ได้จ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัยกับบริษัท ส. ต่อมา สัญญาสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ ในวันเดียวกันสำนักงาน ป. ได้ให้ความเห็นชอบจ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ กับบริษัท ส. ซึ่งเป็นผู้รับจ้างรายเดิม แต่ยังไม่สามารถทำสัญญาได้เนื่องจากสำนักงาน ป. ยังไม่ได้รับโอนเงินงบประมาณสำนักงาน ป. พิจารณาแล้วเห็นว่า ให้บริษัท ส. เข้าปฏิบัติงานตามสัญญาไปก่อน เนื่องจากสภาพของงาน มีความจำเป็นต้องจ้างต่อเนื่องภายหลังจากสัญญาเดิมสิ้นสุดลงอีกทั้ง บริษัท ส. เป็นผู้รับจ้างรายเดิมซึ่งสำนักงาน ป. ได้ดำเนินการจัดหาไว้แล้วแต่ไม่สามารถทำสัญญาได้ทันในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ เมื่อสำนักงาน ป. ได้รับโอนเงินงบประมาณแล้ว จะมาทำสัญญากับบริษัท ส. โดยให้มีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ ทั้งนี้อาศัยแนวทางการปฏิบัติตามหนังสือคณะกรรมการวินิจฉัยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ด่วนที่สุด ที่ กค (กวจ) ๐๔๐๕.๒/ว ๓๔๖ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐ เรื่องการอนุมัติยกเว้นให้การเช่าหรือจ้างที่ต้องกระทำต่อเนื่องในปีงบประมาณใหม่ แต่ไม่อาจลงนามในสัญญาได้ทัน มีผลย้อนหลัง

บริษัท ส. ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ และสำนักงาน ป. ได้ลงนามรับทราบรายงาน

ผลการปฏิบัติงานรายวันในช่วงเวลาปฏิบัติงานดังกล่าวเรื่อยมา โดยที่ยังไม่ได้มีการทำสัญญากันแต่อย่างใด ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ สำนักงาน ป. ได้รับแจ้งการส่งเงินจัดสรรงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ทางระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งรวมถึงงบประมาณที่ใช้จ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัย แต่ระบบ e-GP แจ้งว่าบริษัท ส. เป็นผู้ทำงาน สำนักงาน ป. จึงมีหนังสือไปยังบริษัท ส. เพื่อให้หยุดการปฏิบัติงานตั้งแต่วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ โดยบริษัท ส. เข้าปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยตั้งแต่วันที่ ๑ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

ข้อหาหรือ

การจ้างบริษัท ส. เข้าปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัย ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ จะมีผลผูกพันทางด้านกฎหมายให้สำนักงาน ป. ต้องชำระหนี้ตามที่ได้ผูกพันหรือไม่

คำวินิจฉัยของสำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า การจ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัย สำนักงาน ป. ได้อาศัยแนวทางการปฏิบัติตามหนังสือคณะกรรมการวินิจฉัยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ด่วนที่สุด ที่ กค (กวจ) ๐๔๐๕.๒/ว ๓๔๖ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐ เรื่อง การอนุมัติยกเว้นให้การเช่าหรือ

* อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ

** สำนวนข้อหาหรือสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ เลขรับที่ ท.๒๒๓/๒๕๖๓

จ้างที่ต้องกระทำต่อเนื่องในปีงบประมาณใหม่ แต่ไม่อาจลงนามในสัญญาได้ทัน มีผลย้อนหลัง กอปรกับในขณะที่ยื่นข้อเสนอ บริษัท ส. ยังไม่ถูกแจ้งเวียนชื่อให้เป็นผู้ทำงาน จึงไม่มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖๔ (๕) แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ กับทั้งการจ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัยก็เป็นสัญญาจ้างทำของเพราะมีลักษณะมุ่งถึงผลสำเร็จของงานที่ทำเป็นสำคัญ ซึ่งไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ ดังนั้น การทำสัญญาจ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัยดังกล่าวจึงมีผลผูกพันตามกฎหมายแล้ว

อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงต่อมาปรากฏว่า บริษัท ส. ตกเป็นผู้ทำงาน สำนักงาน ป. จึงไม่อาจดำเนินการทำสัญญาจ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัยในระบบ e-GP. ได้ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๙๒ ซึ่งกำหนดห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐก่อนนิติสัมพันธ์กับผู้ทำงาน และต่อมา สำนักงาน ป. ได้มีหนังสือแจ้งบริษัท ส. ให้หยุดปฏิบัติงาน ถือเป็นการบอกเลิกสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘๖ เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาแล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะเดิม แต่การที่บริษัท ส. ได้จัดให้พนักงานเข้าปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัย ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ ถือเป็นงานอันได้กระทำแก่สำนักงาน ป. ดังนั้น สำนักงาน ป. จะต้องชดใช้เงินตามควรค่าแห่งการงานนั้น ๆ โดยพิจารณาจากมูลค่าของงานตามความเป็นจริงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑

หมายเหตุ

๑. ด้วยปรากฏว่า มีหน่วยงานของรัฐได้ทำสัญญาเช่าหรือจ้างเป็นรายปี โดยสภาพของงานมีความ

จำเป็นจะต้องเช่าหรือจ้างต่อเนื่องไปอีกในปีงบประมาณใหม่ หลังจากสัญญาสิ้นสุดลงกับผู้ให้เช่าหรือผู้รับจ้างรายเดิมหรือรายใหม่ แล้วแต่กรณี ซึ่งหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการจัดหาไว้แล้ว แต่ไม่สามารถลงนามในสัญญาได้ทันภายในวันที่ ๑ ตุลาคม อันเนื่องมาจากพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ยังไม่มีผลใช้บังคับ หรือมีผลใช้บังคับแล้ว แต่สำนักงบประมาณยังอนุมัติเงินประจำงวดให้ไม่ทันภายในวันที่ ๑ ตุลาคม หรือผู้มีอำนาจของหน่วยงานของรัฐอนุมัติเงินงบประมาณไม่ทันภายในวันแรกของปีงบประมาณของหน่วยงานของรัฐนั้น โดยให้สัญญาเช่าหรือสัญญาจ้างมีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม หรือวันอื่นอันเป็นวันเริ่มต้นปีงบประมาณของหน่วยงานของรัฐนั้น หรือวันที่มีการเช่าหรือการจ้างจริง แล้วแต่กรณี

คณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ (๔) จึงอนุมัติยกเว้นการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้

๑) ให้การทำสัญญาเช่าหรือจ้าง ที่หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ มีความจำเป็นต้องเช่าหรือจ้างต่อเนื่องไปในปีงบประมาณใหม่ ภายหลังจากสัญญาเดิมสิ้นสุดลงกับผู้ให้เช่าหรือผู้รับจ้างรายเดิมหรือรายใหม่ แล้วแต่กรณี ซึ่งหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการจัดหาไว้แล้ว แต่ไม่สามารถลงนามในสัญญาได้ทันภายในวันที่ ๑ ตุลาคม หรือวันแรกของปีงบประมาณของหน่วยงานของรัฐ มีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม หรือวันอื่นอันเป็นวันเริ่มต้นปีงบประมาณ หรือวันที่มีการเช่าหรือจ้างจริง แล้วแต่กรณี

๒) ในการดำเนินการจัดหาของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในหลักเกณฑ์ได้รับการยกเว้นการปฏิบัติตามบัญชี ๑ จะต้องปรากฏว่า หน่วยงานของรัฐรู้ตัวผู้ให้เช่าหรือผู้รับจ้าง ที่จะลงนามเป็นคู่สัญญาและผู้มีอำนาจ

อนุมัติให้เช่าหรือจ้างจากรายที่จัดหาไว้แล้วก่อนสิ้นปีงบประมาณ เพียงแต่อยู่ในขั้นตอนที่ไม่อาจลงนามในสัญญาได้ทันภายในวันที่ ๑ ตุลาคม หรือวันอื่นอันเป็นวันเริ่มต้นปีงบประมาณเท่านั้น

ทั้งนี้ ตามหนังสือคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ด่วนที่สุดที่ กค (กวจ) ๐๔๐๕.๒/ว๓๔๖ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐ เรื่อง การอนุมัติยกเว้นการให้เช่าหรือการจ้างที่ต้องกระทำต่อเนื่องไปในปีงบประมาณใหม่ แต่ไม่อาจลงนามในสัญญาได้ทัน มีผลย้อนหลัง

๒. ในขณะที่ยื่นข้อเสนอ บริษัท ส. ยังไม่ถูกแจ้งเวียนเป็นผู้ที่จ้าง จึงไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖๔ (๕)^๑ สำนักงาน ป. จึงไม่ต้องห้ามทำการจัดซื้อจัดจ้างหรือก่อนนิติสัมพันธ์

กับบริษัท ส. ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๑๑^๒ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๙๒ วรรคหนึ่ง^๓ อีกทั้งข้อ ๑๙๒ วรรคสาม^๔ ยังให้สิทธิบริษัท ส. ที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาให้เป็นผู้ทำงานมีสิทธิยื่นข้อเสนอให้แก่หน่วยงานของรัฐได้

๓. เนื่องจากตามร่างขอบเขตงานจ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัยถือเป็นการจ้างทำของ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๘๗ และมีลักษณะเป็นสัญญาตัวแทนด้วย ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๓๗๙/๒๕๕๗^๕ ซึ่งเป็นนิติกรรมที่กฎหมายไม่ได้บังคับว่าต้องทำตามแบบ เมื่อสำนักงาน ป. ได้แจ้งให้บริษัท ส. เข้าปฏิบัติงานต่อเนื่องภายหลังจากสิ้นสุดสัญญาเดิมและจะได้มีการลงนามสัญญา

^๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๖๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ ผู้ที่จะยื่นข้อเสนอในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๕) ไม่เป็นบุคคลซึ่งถูกแจ้งเวียนชื่อให้เป็นผู้ที่จ้างของหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๑๐๙

^๒ พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๑๑๑ เมื่อได้มีการแจ้งเวียนรายชื่อผู้ทำงานตามมาตรา ๑๐๙ แล้ว ห้ามหน่วยงานของรัฐทำการจัดซื้อจัดจ้างกับผู้ทำงาน ซึ่งรวมถึงนิติบุคคลที่ผู้ทำงานเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจกรรมของนิติบุคคลนั้นด้วย เว้นแต่จะได้มีการเพิกถอนการเป็นผู้ทำงานตามมาตรา ๑๑๐ แล้ว

^๓ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๑๙๒ วรรคหนึ่ง ห้ามหน่วยงานของรัฐก่อนนิติสัมพันธ์กับผู้ทำงานที่ปลัดกระทรวงการคลังได้ระบุชื่อไว้ในบัญชีรายชื่อผู้ทำงาน และได้แจ้งเวียนชื่อแล้ว เว้นแต่จะได้มีการเพิ่มถอนการเป็นผู้ทำงาน

^๔ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๑๙๒ วรรคสาม บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลใดที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาให้เป็นผู้ทำงานตามข้อกำหนดในส่วนนี้ ให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิยื่นข้อเสนอให้แก่หน่วยงานของรัฐได้ แต่ถ้าผลการพิจารณาต่อมาปลัดกระทรวงการคลังได้ส่งให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ที่จ้าง ให้หน่วยงานของรัฐตัดรายชื่อบุคคลดังกล่าวออกจากรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับการคัดเลือกหรือยกเลิกการซื้อหรือจ้าง หรือยกเลิกการลงนามในสัญญาซื้อหรือจ้างที่ได้กระทำก่อนการสั่งการของปลัดกระทรวงการคลัง เว้นแต่ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐพิจารณาเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐอย่างยิ่ง หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะไม่ตัดรายชื่อบุคคลดังกล่าวออกจากรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับการคัดเลือก หรือจะไม่ยกเลิกการจัดซื้อจัดจ้าง หรือจะไม่ยกเลิกการลงนามในสัญญาซื้อหรือจ้างที่ได้กระทำก่อนการสั่งการของปลัดกระทรวงการคลังก็ได้

^๕ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๓๗๙/๒๕๕๗ สัญญาจ้างรักษาความปลอดภัยเป็นสัญญาจ้างทำของ แต่จำเลยร่วมยังมีภาระหน้าที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินของตนเองและบุคคลอื่นด้วย เพียงแต่ผู้ว่าจ้างมอบหมายให้ผู้รับจ้างเป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวแทนตน ตามข้อความในสัญญาจ้างรักษาความปลอดภัยเป็นกรณีทีนอกจากจำเลยร่วมมอบหมายให้จำเลยที่ ๑ ทำหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยแทนแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยของจำเลยที่ ๑ นั้นก็ขึ้นอยู่กับอำนาจสั่งการหรือควบคุมดูแลของจำเลยร่วม โดยจำเลยที่ ๑

ใหม่ในภายหลัง จึงถือว่าเป็นสัญญาขึ้นแล้วตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓

๔. บริษัท ส. ได้จัดพนักงานเข้าปฏิบัติรักษาความปลอดภัยให้แก่สำนักงาน ส. ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ และสำนักงาน ป. ได้ลงนามรับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานรายวันในช่วงเวลาปฏิบัติงานดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในร่างขอบเขตงานได้กำหนดระยะเวลาการส่งมอบงานเป็นรายงวด (ทุกสิ้นเดือน) และสำนักงาน ป. ยังไม่ได้ดำเนินการตรวจรับตามขั้นตอนกฎหมายจัดซื้อจัดจ้าง จึงยังไม่อาจถือว่าสำนักงาน ป. ได้รับมอบการที่ ทำ หรือได้รับเอากการที่ ทำที่มีกำหนดว่าจะส่งรับกันเป็นส่วน ๆ และได้ระบุจำนวนเงินจ้างไว้เป็นส่วน ๆ ไว้ อันจะส่งผลให้สำนักงาน ป. พึ่งต้องใช้เงินจ้างให้แก่บริษัท ส. ตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๐๒

๕. การที่สำนักงาน ป. ส่งหนังสือไปยังบริษัท ส. เพื่อให้หยุดการปฏิบัติงานตั้งแต่วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ ถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือยกเลิกการจัดซื้อจัดจ้าง ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๙๒ วรรคสาม ซึ่งส่วนงานที่บริษัท ส. ได้กระทำให้ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ สำนักงาน ป. จะต้องใช้เงินตามควรค่าแห่งการงานนั้น ๆ โดยพิจารณาจากงานที่บริษัท ส. ทำให้ตามความเป็นจริง ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๙๑ และตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๑๘/๒๕๕๒^๖

ต้องรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ให้เจ้าเลยมารับทราบและต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ขอบอำนาจของเจ้าเลยมารับทราบที่มอบหมายให้ทำการแทน หากเจ้าเลยมารับทราบที่แจ้งการปฏิบัติหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัย เจ้าเลยมารับทราบที่ ๑ ต้องดำเนินการแก้ไขโดยทันที สัญญารักษาความปลอดภัยดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นกรณีที่เจ้าเลยมารับทราบที่ ๑ รับเอากการงานของเจ้าเลยมารับทราบที่ ๑ โดยเด็ดขาดและอิสระ ดังนั้น ในส่วนที่เจ้าเลยมารับทราบที่ ๑ ทำแทนนั้น ย่อมถือว่าเจ้าเลยมารับทราบที่ ๑ เป็นตัวแทนของเจ้าเลยมารับทราบที่ ๑ เข้าลักษณะเป็นสัญญาตัวแทนด้วย สัญญารักษาความปลอดภัยดังกล่าวจึงมีทั้งสัญญาจ้างทำของและสัญญาตัวแทนรวมอยู่ในสัญญาเดียวกัน

^๖ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๑๘/๒๕๕๒ เมื่อสัญญาเลิกกันแล้ว กฎหมายบังคับให้คู่สัญญาต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งกลับคืนสู่ฐานะเดิม การกำหนดค่าของงานที่จะต้องชดใช้แก่กัน มิใช่เป็นค่าตอบแทนหรือค่าเสียหาย แต่เป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถทำให้คู่สัญญากลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ ส่วนค่าของงานที่จะชดใช้แก่กันนั้น ก็ต้องพิจารณาจากมูลค่างานที่โจทก์ทำให้แก่เจ้าเลยมารับทราบที่ ๑ จะยึดเอาค่าจ้างที่จะต้องชำระตามงวดที่กำหนดไว้ในสัญญาที่เลิกกันแล้วมาเป็นหลักเกณฑ์อีกไม่ได้ เพราะค่าจ้างที่กำหนดให้ชำระแก่กันตามสัญญานั้นนี้อาจมีการกำหนดสิ่งที่มีใช้ค่าของงานลงไปด้วย

เข้า...ฎีกาเดิน

คำสั่งศาลที่ให้เพิกถอนการปล่อยชั่วคราว เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่ง

รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์*
มนต์ชัย ชนินทรสิลา**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๗/๒๕๓๗ คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้เพิกถอนการปล่อยชั่วคราว ถือเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวน กรณีจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งนั้นในระหว่างพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๖ ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลชั้นต้นที่จะพิจารณาโดยอาศัยหลักเกณฑ์แห่งมาตรา ๑๐๘ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปโดยไม่เกิดความเสียหายแก่คดีในระหว่างพิจารณา และไม่ถือว่าเป็นคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๑๙ ทวิ การที่ศาลอุทธรณ์รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยที่มาจึงเป็นการไม่ถูกต้อง ไม่มีผลให้จำเลยมีสิทธิฎีกา ศาลฎีกาไม่อาจรับวินิจฉัยให้ได้

(ฎีกาเถรติ สุนทรปุระ - สะสม สิริเจริญสุข - ชัยนาท พันดาวรงค์)

ข้อสังเกต การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวเป็นมาตรการทางกฎหมายที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี สำหรับการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งในระหว่างการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาคดีด้วยวิธีการปล่อยชั่วคราวที่มีอยู่ ๓ วิธี คือ (๑) วิธีปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน คือ ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก โดยไม่ต้องทำสัญญาปล่อยชั่วคราว (๒) วิธีมีประกัน คือ ทำสัญญาปล่อยชั่วคราว แต่ไม่ต้องมีหลักประกัน

หรือ (๓) วิธีมีประกันและหลักประกัน คือ ทำสัญญาปล่อยชั่วคราวและนำหลักประกันคือ เงินสด หลักทรัพย์อื่น หรือบุคคลมาเป็นหลักประกันตามราคาประกันที่ได้กำหนด โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติ อันเป็นการผ่อนคลายนในเรื่องการควบคุมและขังในระหว่างที่ถูกดำเนินคดี โดยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพไปชั่วคราวตามหลักกฎหมายที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดจริง แต่เพื่อเป็นหลักประกันในการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาปรากฏในการดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน หรือในการพิจารณาคดีต่อศาล และรับโทษหรือสภาพบังคับทางอาญาหากพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดจริงเพื่อคุ้มครองสังคมให้สงบเรียบร้อยปลอดภัย ทั้งนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องสัญญาว่าจะมาศาลตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลซึ่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งถ้าผิดสัญญาผู้ต้องหาหรือจำเลยก็จะถูกออก“หมายจับ” และผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องที่ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว (นายประกันหรือผู้ประกัน) ก็อาจต้องจ่ายเงิน “เบี้ยปรับ” ตามที่ตราค่าประกันไว้ในสัญญาปล่อยชั่วคราว

สำหรับกฎหมาย คำแนะนำ ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวมีเป็นจำนวนมาก^๑ แต่หลักเกณฑ์สำคัญที่ศาลจะใช้พิจารณาในการอนุญาต

* ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

** ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑

^๑ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ (๔), ๗๒ (๑) (๒), ๘๔ วรรคสอง, ๘๘, ๑๐๖ - ๑๑๙ ทวิ, ๑๓๖, ๑๔๒, ๑๔๓, ๑๗๐ วรรคท้าย, ๑๘๒ วรรคท้าย, ๑๘๕, ๒๐๗, พ.ร.บ. มาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนี พ.ศ. ๒๕๖๐, พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔, พ.ร.บ. ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๘, คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับมาตรฐานกลางสำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. ๒๕๖๓, คำแนะนำของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการขยายโอกาสในการ

หรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวบัญญัติไว้ตามอยู่ที่ และมาตรา ๑๐๘/๑^๒ ซึ่งโดยปกติและเมื่อพิจารณาสถิติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ ย้อนหลัง ๔ ปี ตามค่าเฉลี่ยของโฆษกศาลยุติธรรมแล้ว^๓

เข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๖๒, ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะ ต้องห้าม การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. ๒๕๖๑, ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘, ระเบียบราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘, ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒, คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๗ และบัญชีเกณฑ์ มาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย, ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘, ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้น.

^๒ **มาตรา ๑๐๘** ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- (๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (๒) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (๖) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (๗) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชั่งตามหมายศาล ถ้ามีค่าคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่ง คำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือ เงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือ ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าว ได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น

มาตรา ๑๐๘/๑ การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี
- (๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
- (๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น
- (๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ
- (๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดี

ในศาล

คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว.

^๓ <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/928622>

พบว่าศาลยุติธรรมเน้นการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก จะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและคุมขังไว้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น โดยศาลเปิดทำการทุกวันแบบไม่มีวันหยุดและไม่มีเวลาหยุดตลอด ๒๔ ชั่วโมง เพื่อพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวอันเป็นการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้เข้าถึงโอกาสที่ขอประกันตัวต่อศาลได้มากขึ้นและง่ายขึ้น เช่น การใช้คำร้องใบเดียว การประเมินความเสี่ยงเพื่อใช้ประกอบดุลพินิจการให้ประกันและพิจารณาว่าจะให้วางหลักประกันและหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นด้วยหรือไม่ การใช้กำไลอิเล็กทรอนิกส์ (EM) การตั้งผู้กำกับดูแลเพื่อช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมด้วยว่าไม่ให้ไปกระทำผิดหรือไปยุ่งเหยิงพยานหลักฐาน เป็นต้น แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าศาลจะต้องอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเสมอไปทุกคดี โดยมีเพียงบางคดีจำนวนน้อยมากที่ศาลจะสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น หรือจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินคดีในศาล เป็นต้น ซึ่งศาลจักต้องแสดงและแจ้งเหตุผลตามมาตรา ๑๐๘/๑ ดังกล่าว ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็วด้วย

อนึ่ง ตัวอย่างคำสั่งศาลเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวที่ถือว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาใกล้เคียงกับคดีข้างต้นนี้ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๒๙/๒๕๕๓ จำเลยยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว และคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นไต่สวนคำร้องเพื่อประกอบการขอให้ปล่อยชั่วคราว ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว และยกคำร้องที่ขอให้ไต่สวน จำเลยอุทธรณ์เฉพาะคำสั่งที่ยกคำร้องขอให้ไต่สวนคำร้องเพื่อประกอบการ

ขอให้ปล่อยชั่วคราว ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาต้องห้ามอุทธรณ์ จำเลยฎีกา เห็นว่าการที่ศาลชั้นต้นไม่ได้สวนคำร้องของจำเลยเพื่อประกอบการพิจารณาขอให้ปล่อยชั่วคราวก็สืบเนื่องมาจากศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้ปล่อยจำเลยชั่วคราว ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาลชั้นต้นที่จะพิจารณาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๐๘ คำสั่งศาลชั้นต้นดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีเสร็จจำนวน จึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งนั้นในระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๖ และการที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้คืนถ้อยคำสำนวนพร้อมคำร้องอุทธรณ์คำสั่งแก่ศาลชั้นต้นเพื่อดำเนินการต่อไป ก็มีผลเช่นเดียวกับการไม่รับวินิจฉัย และสั่งยกอุทธรณ์จำเลย คำสั่งศาลอุทธรณ์จึงชอบแล้ว เป็นต้น

ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๗/๒๕๓๗ ข้างต้นนี้เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้เพิกถอนการปล่อยชั่วคราว ซึ่งถือเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งนั้นในระหว่างพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๖ จึงไม่ใช่เป็นกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว แล้วผู้ร้องขอจะมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์ หรืออุทธรณ์ คำสั่งของศาลอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ตามมาตรา ๑๑๙ ทวิ อย่างไรก็ตาม คดีลักษณะดังกล่าวก็ไม่เป็นการตัดสิทธิจำเลยที่จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวใหม่ในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นได้เสมอ แต่ทั้งนี้การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวใหม่นั้นควรต้องอ้างเหตุผลเพิ่มเติมหรือเสนอให้ศาลกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้แก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ ซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วมากกว่าการไปยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา

The World in 2021

ดร.กนก จุลมนต์*

นิตยสาร **The Economist** ฉบับพิเศษ **The World in 2021** บรรณาธิการ (Editor) Tom Standage ได้คาดการณ์แนวโน้ม ๑๐ เรื่อง ที่น่าจับตามอง ในปี ๒๐๒๑ ดังนี้ (**here are ten trends to watch in the year ahead.**)

trend (n.) แปลว่า แนวโน้ม ทิศทาง; The general course or prevailing tendency; drift: trends in the teaching of foreign languages; the trend of events.

๑. การต่อสู้แย่งชิงวัคซีน (โควิด-๑๙) (**Fights over vaccines**) เมื่อวัคซีนชนิดแรก ๆ สามารถผลิตได้เป็นจำนวนมาก ความสนใจจะเปลี่ยนจากความพยายามที่กล้าหาญในการพัฒนาวัคซีนเป็นงานที่ทำท้าทายพอ ๆ กันในการแจกจ่ายวัคซีนดังกล่าว (As the first vaccines become available in quantity, the focus will shift from the heroic effort of developing them to the equally daunting task of distributing them.)

shift (v.) แปลว่า เปลี่ยน เคลื่อนย้าย; to move from one place, position, direction, etc., to another.

๒. การฟื้นตัวของเศรษฐกิจจะมีลักษณะผสม (ทั้งดีและไม่ดี) (**A mixed economic recovery**) ในขณะที่เศรษฐกิจกลับคืนสู่สภาพปกติ การฟื้นตัวจะมีลักษณะเป็นหย่อม ๆ (บางส่วน) (As economies bounce back from the pandemic, the recovery will be patchy.) ช่องว่างระหว่างบริษัทที่แข็งแกร่งและไม่มั่นคงจะเพิ่มมากขึ้น (The gap between strong and weak firms will widen)

patch (n.) แปลว่า แผ่นปะ รอยปะ; a small piece of material used to mend a tear or break, to cover a hole, or to strengthen a weak place: patches at the elbows of a sports jacket.

๓. การซ่อมแซมความไม่เป็นระเบียบของโลกใหม่ (**Patching up the new world disorder**) โจไบเดนจะสามารถซ่อมแซมระเบียบระหว่างประเทศที่ตั้งพื้นฐานอยู่บนกฎเกณฑ์ซึ่งกำลังพังทลายลงได้มากน้อยเพียงใด? (How much will Joe Biden be able to patch up a crumbling rules-based international order?)

ระเบียบโลกใหม่ (New World Order) แยกพิจารณาได้ ๒ มิติ ได้แก่ มิติอาณาบริเวณศึกษา (Area Based Analysis) และมิติประเด็น (Issue Bases Analysis)

๔. ความตึงเครียดระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนจะเพิ่มมากขึ้น (**More US-China tensions**) อย่าไปคาดหวังว่านายไบเดนจะยกเลิกสงครามการค้ากับจีนในอันที่จริงแล้ว เขาจะต้องการที่จะแก้ไขความสัมพันธ์กับประเทศพันธมิตรเพื่อให้เกิดการทำ (สงครามการค้า) อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (Don't expect Mr. Biden to call off the trade war with China. Instead, he will want to mend relationships with allies to wage it more effectively).

call off (v.) ยกเลิก ละทิ้ง; to cancel or abandon : the game was called off because of rain.

๕. บริษัทที่อยู่ในแนวหน้า (ของข้อขัดแย้ง) (**Companies on the front line**) อีกด้านหนึ่งของ

* ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา;
คำแปลภาษาอังกฤษจาก www.dictionary.com

ข้อพิพาทระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนเกี่ยวข้องกับบริษัทต่าง ๆ ไม่ใช่เพียงแค่ Huawei และ TikTok เนื่องจากธุรกิจได้กลายเป็นสนามรบทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ด้วย (Another front for the US-China conflict is companies, and not just the obvious examples of Huawei and TikTok, as business becomes even more of a geopolitical battlefield.)

๖. หลังจากมีการเร่งความเร็วในการพัฒนาเทคโนโลยี (After the tech-celeration) ในปี ๒๐๒๐ การแพร่ระบาดเร่งความเร็วในการยอมรับพฤติกรรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีหลายส่วน ตั้งแต่การประชุมทางจอภาพและการซื้อของออนไลน์ไปจนกระทั่งถึงการทำงานและการเรียนทางไกล (In 2020 the pandemic accelerated the adoption of many technological behaviors, from video-conferencing and online shopping to remote working and distance learning.) ในปี ๒๐๒๑ ขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะยังคงอยู่ หรือตัวกลับ จะมีความชัดเจนยิ่งขึ้น (In 2021, the extent to which these changes will stick, or snap back, will become clearer.)

accelerate (v.) เร่งความเร็ว เร่งให้เกิดขึ้น เพิ่มความเร็ว; to cause faster or greater activity, development, progress, advancement, etc., in: to accelerate economic growth.

๗. โลกที่มีการท่องเที่ยวลดลง (A less footloose world) การท่องเที่ยวจะหดตัวและเปลี่ยนรูปแบบ โดยจะมีการเน้นที่การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Tourism will shrink and change shape, with more emphasis on domestic travel.) สายการบิน เครื่องมือโรงแรม และผู้ผลิตเครื่องบินจะต้องดิ้นรน เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาต่างชาติ (Airlines, hotel chains and aircraft manufacturers will struggle, as will universities that rely heavily on foreign students.)

footloose (adj.) free to go or travel about; not confined by responsibilities

๘. โอกาสเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ (An opportunity on climate change) รัฐบาลมีการลงทุนในแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจสีเขียวเพื่อสร้างงานและลดการปล่อยก๊าซ (Governments invest in green recovery plans to create jobs and cut emissions)

๙. ปีที่เหมือนได้ประสบเหตุการณ์ในปีนี้มาก่อนแล้ว (The year of déjà vu) เหตุการณ์หรืองานที่วางแผนจะจัดขึ้นในปี ๒๐๒๐ จะมีการจัดอีกครั้งในปี ๒๐๒๑ ได้แก่ การแข่งขันกีฬาโอลิมปิก งานแสดงสินค้าที่ดูไบ เป็นต้น (...like a second take on 2020, as events including the Olympics, the Dubai Expo and many other political, sporting and commercial gatherings do their best to open a year later than planned.)

๑๐. การส่งสัญญาณเตือนสำหรับความเสี่ยงอื่น ๆ (A wake-up call for other risks) นักวิชาการและนักวิเคราะห์จะพยายามใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มีไม่มากในการแจ้งฝ่ายบริหารให้พิจารณาความเสี่ยงอื่น ๆ ที่ถูกละเลย เช่น การดื้อยาปฏิชีวนะ และการก่อร้ายด้านอาวุธนิวเคลียร์ (Academics and analysts will try to exploit a narrow window of opportunity to get policymakers to take other neglected risks, such as antibiotic resistance and nuclear terrorism.)

exploit (v.) หาประโยชน์ ใช้ประโยชน์; to utilize, especially for profit: to exploit a business opportunity.

ปี ๒๐๒๑ จะเป็นปีที่ไม่สามารถคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ได้โดยง่าย เนื่องจากจะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการแพร่ระบาด การฟื้นตัวของเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน และภูมิรัฐศาสตร์ที่มีการแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย (The coming year promises to be particularly unpredictable, given the interactions between the pandemic, an uneven economic recovery and fractious geopolitics.)

บรรจุภัณฑ์นั้นสำคัญไฉน?

พิสิษฐ์ เจริญสุข*
สถลทิพย์ อักษรนิตย์**

เชื่อว่าผู้อ่านหลาย ๆ ท่าน คงเคยซื้อขนมถุงใหญ่ โดยคาดว่าข้างในจะมีปริมาณขนมจำนวนมาก แต่เมื่อแกะซองขนมแล้วพบว่าขนมที่อยู่ข้างในซองนั้นมีจำนวนเพียง ๕๐% เท่านั้น ส่วนที่เหลือในซองเป็นอากาศเสีย ซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเหล่านี้จากสิ่งที่ตาเห็นนั้นก็คือบรรจุภัณฑ์

ในปัจจุบัน บรรจุภัณฑ์ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำมาใช้เพื่อดึงดูดผู้บริโภคให้บริโภคสินค้านั้น ๆ เนื่องจากในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าใดนั้น ผู้บริโภคมองเห็นแต่เพียงรูปลักษณ์ภายนอกของสินค้านั้น ๆ ก่อนแต่อย่างไรก็ตาม ด้วยการแข่งขันที่สูงทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจจำนวนมากเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่หลอกลวงหรือทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดในสินค้านั้น ซึ่งการหลอกลวงหรือการทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดนั้นอาจเกิดได้ทั้งในส่วนของขนาด รูปร่าง การออกแบบ หรือส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญอันเกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์โดยตรง รวมไปถึงการเปรียบเทียบบรรจุภัณฑ์ใหม่กับบรรจุภัณฑ์เก่าหรือบรรจุภัณฑ์ของผู้ประกอบการคู่แข่ง เพื่อที่จะหลอกลวงหรือทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดเกี่ยวกับปริมาณ คุณภาพหรือคุณสมบัติอื่น ๆ ที่สำคัญของสินค้า อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจที่จะบริโภคหรือไม่บริโภคสินค้านั้น ๆ^๑

อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องยากที่ผู้บริโภคจะนำคติมาสู่ศาลเพื่อการพิจารณา เนื่องจากผู้บริโภคจำนวนน้อยมากที่จะตระหนักว่าการใช้บรรจุภัณฑ์ของผู้ประกอบการธุรกิจนั้นเป็นการหลอกลวงหรือทำให้ตนเกิดความเข้าใจผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจบริโภคสินค้า

โดยยอมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้บริโภคแต่ละรายเป็นหลัก ซึ่งถือเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล การที่จะใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิเคราะห์ว่าบรรจุภัณฑ์ใดมีลักษณะเข้าข่ายที่จะหลอกลวงให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดจึงเป็นเรื่องยาก^๒

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะศึกษาและวิเคราะห์บทบัญญัติในกฎหมายไทยเพื่อนำมาปรับใช้หากเกิดเป็นกรณีคดีความอันเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ที่มีลักษณะหลอกลวงหรืออาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด

จากการศึกษากฎหมายในประเทศไทยอันเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องบรรจุภัณฑ์แล้ว ผู้เขียนพบว่า ยังไม่มีกฎหมายใดที่ควบคุมเกี่ยวกับเรื่องบรรจุภัณฑ์ที่เป็นการหลอกลวงหรืออาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดโดยตรง แต่มีบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแม้จะไม่มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงบรรจุภัณฑ์ของสินค้าโดยตรง แต่กฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติอันเกี่ยวกับการควบคุมฉลากบนสินค้า ปรากฏตามคำนิยามมาตรา ๓ ว่า “ฉลาก หมายความว่า รูป รอยประดิษฐ์ กระดาษ หรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏข้อความเกี่ยวกับสินค้าซึ่งแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้า หรือสอดแทรกหรือรวมไว้กับสินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้า และหมายความรวมถึงเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบกับสินค้า ป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น” ซึ่งจะเห็นได้ว่า กฎหมายมุ่งคุ้มครองในส่วน of ข้อมูลที่ปรากฏในลักษณะของข้อความบน

* ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะชั้นต้นในศาลจังหวัดนนทบุรี

** ผู้พิพากษาประจำศาลช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดนนทบุรี, ผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๗๒ ลำดับที่ ๑

^๑ Definition from the misleading packaging practices. Ms Margaretha Lawrynovicz. Directorate-General For Internal Policies, Policy Department A : Scientific and Economic Policy . 2012. p.19-24

^๒ ในการวินิจฉัยว่าจะเข้าข่ายหลอกลวงหรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อผู้บริโภคหรือไม่ จึงต้องใช้ความรู้สึคนึกคิดของวิญญูชนเป็นสำคัญ

สินค้าเป็นสิ่งสำคัญ เช่นเดียวกันกับมาตรา ๔ (๑) ของกฎหมายดังกล่าวซึ่งมุ่งคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับสิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

นอกจากนี้ ผู้เขียนพบว่า มีกฎหมายอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับบรรจุกฎอันได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรา ซึ่งตวงวัด พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับสินค้าหีบห่อไว้ในหมวดที่ ๖ มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า สินค้าหีบห่อบางชนิดที่รัฐมนตรีกำหนด ผู้บรรจุจะต้องบรรจุสินค้าตามปริมาณที่กำหนด และการแสดงปริมาณของสินค้าจะต้องแสดงให้ถูกต้องตรงกับปริมาณของสินค้าในหีบห่อ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนของข้อมูลที่แสดงปริมาณของสินค้าเป็นสิ่งสำคัญ และพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดคุณภาพของภาชนะบรรจุ การใช้ภาชนะบรรจุหรือการห้ามใช้ภาชนะบรรจุ ซึ่งมีวัตถุประสงค์มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของภาชนะบรรจุอาหาร แต่กฎหมายทั้งสองฉบับก็ไม่มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคในเรื่องของบรรจุกฎซึ่งหลอกลวงผู้บริโภคหรืออาจทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิด

ผู้เขียนเห็นว่า แม้จะไม่มีบทกฎหมายเฉพาะนำไปปรับใช้แก่กรณีข้างต้นได้ แต่หลักนิติกรรมสัญญาทั่วไปย่อมสามารถนำมาปรับใช้แก่กรณีบรรจุกฎที่เป็นการหลอกลวงผู้บริโภคหรือทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดได้ โดยผู้เขียนเห็นว่า การที่ผู้ประกอบการจงใจใช้บรรจุกฎที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดในปริมาณของสินค้า หรือคุณภาพของสินค้าถือเป็นการที่ผู้บริโภคทำสัญญาแสดงเจตนาซื้อสินค้านั้น ๆ โดยความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นคุณสมบัติของทรัพย์สินอันมีผลให้นิติกรรมนั้นเป็นโมฆียะ และยิ่งถือเป็นกรณีที่ผู้บริโภคแสดงเจตนาเพราะถูกกลฉ้อฉลโดยผู้ประกอบการซึ่งจะมีผลให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆียะเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกรณีตามปัญหาย่อมจะ

ต้องเป็นคดีที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคอันต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา ๓ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า นอกจากการปรับใช้หลักกฎหมายในเรื่องนิติกรรมสัญญาแล้ว บทบัญญัติมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี ผู้ประกอบธุรกิจต้องกระทำด้วยความสุจริตโดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม” ก็น่าจะเป็นหลักกฎหมายที่เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับกรณีของผู้ประกอบธุรกิจใช้บรรจุกฎที่เป็นการหลอกลวงหรือทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดโดยอาจศึกษาเปรียบเทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๕๑/๒๕๖๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๕๑/๒๕๖๒ แผ่นพับโฆษณาเป็นประกาศโฆษณาที่จำเลยแจกจ่ายแก่ผู้ซื้อห้องชุด เพื่อจูงใจให้ผู้พบเห็นเข้าทำสัญญากับจำเลยสิ่งที่จำเลยกำหนดในแผ่นพับที่เป็นสื่อกลางโฆษณาให้ผู้ซื้อทราบว่าจะได้รับสิ่งใดเป็นการตอบแทนการเข้าทำสัญญาซื้อห้องชุดจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างจำเลยกับผู้ซื้อ ดังที่บัญญัติไว้ตาม พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๑ จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจจึงมีหน้าที่ตามมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรมที่จะต้องแจ้งข้อที่ผู้บริโภคควรทราบให้กระจ่างชัด ทั้งต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมในการโฆษณาต่อผู้บริโภคเกี่ยวกับสภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการไม่ว่าในทางใด ซึ่งตาม พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๒ (๒) บัญญัติว่า ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริงหรือไม่ก็ตาม ถือว่าเป็นข้อความที่ไม่เป็นธรรม ดังนี้ แม้จำเลยไม่มีเจตนาให้ที่ดินพิพาททั้ง ๒

แปลง ส่วนของจำเลยเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุด แต่ตามแผนผังโฆษณา รูปแผนผังที่ปรากฏทางพิพาทที่เป็นทางเข้าออกและพื้นที่ติดชายหาดติดต่อกับพื้นที่อาคารชุด มีลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับที่ดินพิพาททั้ง ๒ แปลง ซึ่งเป็นพื้นที่ใช้สอยอันมีผลต่อสถานะความเป็นทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุด ทำให้ผู้ซื้อเข้าใจไปว่าที่ดินพิพาททั้ง ๒ แปลงเป็นพื้นที่ที่เจ้าของร่วมจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นทรัพย์สินส่วนหนึ่งของอาคารชุด การโฆษณาของจำเลยจึงเป็นการโฆษณาด้วยข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ดังบัญญัติตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๒ (๒) จำเลยจึงต้องรับผลแห่งการโฆษณานั้น การที่จำเลยไม่แสดงให้ชัดเจนเพื่อให้ปรากฏแก่ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้บริโภคว่าที่ดินพิพาททั้ง ๒ แปลง ไม่ใช่ทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดซึ่งเป็นหน้าที่ของจำเลยผู้ประกอบการธุรกิจต้องกระทำให้ปรากฏอย่างชัดเจนในการโฆษณา ในขอบมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมกับภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม แม้จำเลยไม่มีเจตนาลวงผู้บริโภค จำเลยก็ต้องผูกพันตามแผนผังในแผนผังโฆษณา ซึ่งถือเป็นข้อตกลงอันเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาด้วย ดังที่บัญญัติตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๑

ผู้เขียนเห็นว่า แม้คำพิพากษาศาลฎีกาจะไม่ได้ระบุว่าปรับใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๒ กับกรณีดังกล่าว แต่เห็นได้จากถ้อยคำที่ปรากฏในคำพิพากษา ศาลได้นำหลักการของมาตราดังกล่าวมาวินิจฉัยประกอบบทบัญญัติมาตรา ๑๑ ของพระราชบัญญัติเดียวกัน ซึ่งเป็นการกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการเกินเหนือจากนี้ตามหลักกฎหมายนิติกรรมสัญญาโดยทั่วไป กล่าวคือ การเรียกร้องให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องใช้สิทธิ

หรือชำระหนี้ด้วยความสุจริตโดยจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม

หลักการตามมาตรา ๑๒ นี้ กำหนดมาตรฐานของความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจไว้สูงกว่าคนทั่วไป^๓ กล่าวคือ ถ้ามาตรฐานทั่วไปในระบบธุรกิจการค้าที่เป็นธรรม เขาปฏิบัติกันอย่างไร ก็ต้องปฏิบัติตามนั้น หากไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติต่ำกว่ามาตรฐานดังกล่าว ย่อมถือว่าเป็นการกระทำโดยไม่สุจริต การปฏิบัติตามมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสม เช่น ไม่หลีกเลียงกฎหมาย การปฏิบัติต่อผู้บริโภคอย่างเป็นธรรม ไม่ฉ้อฉล ไม่หลอกลวง ไม่ฉวยโอกาสและไม่เอาเปรียบผู้บริโภค การใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดในการปฏิบัติการชำระหนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภคประกอบด้วย และต้องคำนึงถึงจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ โดยตระหนักถึงความรับผิดชอบที่ต้องมีต่อผู้บริโภคและสังคมส่วนรวม^๔

ดังนั้น การที่ผู้ประกอบการธุรกิจจงใจหลอกลวงผู้บริโภคหรือทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดโดยใช้บรรจุกฎที่บรรจุนั้นเป็นเครื่องมือ ย่อมเป็นการฉ้อฉล หลอกลวงและเอาเปรียบผู้บริโภค แสดงว่าผู้ประกอบการรายนั้นไม่ได้ใช้สิทธิหรือชำระหนี้ด้วยความสุจริต ทั้งไม่ได้คำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม อันอาจทำให้ผู้ประกอบการรายนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัญหาดังกล่าวยังไม่มีกรณีคดีขึ้นสู่ศาล จึงต้องติดตามต่อไปว่า หากเป็นคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว จะมีการนำหลักกฎหมายใดมาปรับใช้แก่คดีต่อไป

^๓ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕ ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต

^๔ ชาลนรงค์ ปราณิจิตต์.คำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค.สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า ๕๗ - ๕๘

รูปแบบกลยุทธ์ในการใช้บรรจุภัณฑ์ของ ผู้ประกอบการในการทำให้ผู้บริโภคเกิดความ เข้าใจผิด ตามที่ปรากฏใน Misleading Packaging Practices มีดังนี้

๑.๑ บรรจุภัณฑ์ที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดเกี่ยวกับปริมาณ

๑.๑.๑ บรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่กว่าเดิม แต่ปริมาณเท่าเดิม ราคาเท่าเดิมหรือราคาสูงขึ้นกว่าเดิม

ตัวอย่างเช่น ที่ว่างหรือส่วนที่ไม่ได้มีไว้เพื่อประโยชน์อันใดในบรรจุภัณฑ์นั้น ๆ อากาศในบรรจุภัณฑ์ที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่ามีสินค้าอยู่ภายในจำนวนมาก ฐานบรรจุภัณฑ์ถูกยกขึ้น ความหนาของวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่หนามากกว่าปกติ ขนาดฝาปิดบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่ กล่องบรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่เกินไป โดยภายในมีสินค้าอยู่น้อยมาก

๑.๑.๒ บรรจุภัณฑ์ขนาดเท่าเดิม แต่ปริมาณสินค้าน้อยกว่าเดิม ราคาเท่าเดิม

ตัวอย่างเช่น การลดน้ำหนักของสินค้า เพื่อให้สามารถใช้บรรจุภัณฑ์เดิมได้ การทำให้พื้นผิวหน้ากระดาษบรรจุภัณฑ์หนาขึ้น การแบ่งสินค้าให้มีขนาดเล็กลง การเปลี่ยนตำแหน่งสินค้า เช่น คุกกี้ซึ่งบรรจุในถุงพลาสติกอีกชั้นหนึ่งก่อนนำไปบรรจุในบรรจุภัณฑ์ โดยใช้จำนวนคุกกี้ที่น้อยลง หรือการเปลี่ยนรูปร่าง การลดจำนวนชิ้นของสินค้า เช่น เนื้อไก่จาก ๔ ชิ้น เป็น ๓ ชิ้น โดยราคาเท่าเดิม ต่างจากกรณีข้อ ๑.๑.๑ เนื่องจากเป็นกลยุทธ์แฝงในการขึ้นราคาโดยผู้บริโภคไม่รู้ตัว

๑.๑.๓ ของแถม การให้ของแถมไปกับสินค้านั้นย่อมทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าได้สิ่งของดังกล่าวไปโดยไม่ต้องชำระราคา อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบสินค้านั้นระหว่างสินค้าที่มีของแถมกับไม่มีของแถม จะเห็น

ได้ว่า ราคานั้นแตกต่างกันอย่างชัดเจน เนื่องจากสินค้าที่มีของแถมนั้น จะมีการคิดราคาของแถมรวมไปด้วย และการจำหน่ายสินค้าหลายชนิดที่ถูกบรรจุไว้ด้วยกัน เช่น แปรงสีฟันกับยาสีฟัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงการระบุว่าสินค้านั้นมีคุณภาพที่ดีกว่าปกติ

๑.๒ บรรจุภัณฑ์ที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดเกี่ยวกับคุณภาพ

๑.๒.๑ การได้รับข้อมูลผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่ถูกต้อง เช่น รูปภาพที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด การให้ข้อมูลที่นำสับสนและไม่ถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตามการทำให้เข้าใจผิดในข้อนี้แตกต่างจากการให้ข้อมูลที่อาจทำให้เข้าใจผิดโดยตรง เช่น รายละเอียดข้อมูลที่ไม่ถูกต้องบนบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

๑.๒.๒ บรรจุภัณฑ์เลียนแบบ คือบรรจุภัณฑ์ที่ถูกผู้ประกอบการรายอื่นเลียนแบบซึ่งอาจทำให้ผู้บริโภคหลงเข้าใจว่าตนกำลังซื้อยี่ห้อที่มีคุณภาพสูง การออกแบบและสีของบรรจุภัณฑ์และรูปร่างบรรจุภัณฑ์นั้น อาจก่อให้เกิดความสับสน เข้าใจผิดว่าเป็นสินค้านั้น

๑.๒.๓ ผลิตภัณฑ์สูตรใหม่ แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์โดยตรงแต่เป็นลักษณะของการผลิตสินค้านั้น ๆ ขึ้นใหม่โดยใช้สูตรใหม่ ซึ่งอาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดว่ามีปรับปรุงแก้ไขผลิตภัณฑ์นั้น ๆ แล้ว หรือในบางกรณีผู้ผลิตอาจผลิตสินค้านั้นขึ้นใหม่โดยปรับลดส่วนประกอบบางอย่างลง ซึ่งจะเป็นการปรับลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของผู้ผลิต ซึ่งแม้ว่าต้นทุนในการผลิตลดลงแต่ราคายังคงเท่าเดิม

ผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้พิมพ์ลายนิ้วมือ

กฤษฎีธานัน ทัดทูน*

การที่พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาพิมพ์ลายพิมพ์เพื่อตรวจสอบประวัติการกระทำผิดหรือประวัติอาชญากรรมแต่ผู้ต้องหาไม่ยินยอม

๑) การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ หรือไม่

๒) เมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการโดยไม่ปรากฏว่ามีการพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหาเพื่อตรวจสอบประวัติการกระทำผิดจะถือว่าการสอบสวนยังไม่เสร็จหรือไม่

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๕ เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับการยุติธรรมทางอาญา^๑ ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ กำหนดให้ผู้ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญามีหน้าที่ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือลายมือหรือลายเท้าตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดฐานกระทำความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

แต่อย่างไรก็ตามต่อมาเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๖๒^๒ ว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๕ เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับการยุติธรรมทางอาญา ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ “เฉพาะในส่วนที่กำหนดให้เป็นความผิดและโทษทางอาญา” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่งและมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ดังนั้นการที่ผู้ต้องหาไม่ยอมพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนจึงไม่เป็นความผิดอาญาตาม

ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๕

คำวินิจฉัยรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๖๒ ฉบับนี้มีได้วินิจฉัยว่าประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๕ ทั้งฉบับขัดรัฐธรรมนูญ แต่วินิจฉัยเฉพาะในส่วนที่กำหนดให้เป็นความผิดและโทษทางอาญาเท่านั้นที่ขัดรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าผู้ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญายังคงมีหน้าที่ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้าตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน เมื่อพิจารณาประกอบกับในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๒ กำหนดอำนาจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานไว้ว่า

มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) ตรวจสอบตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจสอบตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสอบสิ่งของที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ให้รวมทั้งทำภาพถ่ายแผนที่ หรือภาพถ่ายจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดแจ่มกระจ่างขึ้น...

“การพิมพ์ลายนิ้วมือ” เพื่อนำไปตรวจสอบประวัติการกระทำผิด จะถือว่า “เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐาน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๒ ตอนต้นหรือไม่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๙ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ถ้าจำเลยเคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษเพราะได้กระทำความผิดมาแล้วเมื่อโจทก์ต้องการให้เพิ่มโทษจำเลยฐานไม่ขัดขวางให้กล่าวมาในฟ้อง”

ดังนั้น การที่พนักงานอัยการจะขอให้เพิ่มโทษจำเลยนั้นต้องมีข้อเท็จจริงปรากฏในสำนวนการสอบสวนเพื่อที่พนักงานอัยการจะได้พิจารณา

* อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด

^๑ ราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๑๒๓ ตอนที่ ๑๐๕ ก วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๙ <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2549/A/105/8.PDF>

^๒ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒/๒๕๖๒ http://www.rachakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/037/T_0015.PDF

ว่าการกระทำความผิดของผู้ต้องหาที่กระทำนั้นต้องด้วยเจตนาในการเพิ่มโทษหรือไม่ ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนรวมมาในสำนวนการสอบสวน ซึ่งวิธีที่ปฏิบัติกันมาคือ ตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องหากับกองทะเบียนประวัติอาชญากรสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

โดยเอกสารเหล่านี้พนักงานอัยการจำเป็นต้องใช้ประกอบในการพิจารณาสั่งคดีและถ้าหากข้อเท็จจริงได้ความว่าผู้ต้องหาเคยกระทำความผิดมาก่อนและพ้นโทษมายังไม่เกิน ๓ ปี หรือ ๕ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ มาตรา ๓๙๓ หรือกระทำความผิดในขณะที่อยู่ระหว่างศาลรอกำหนดโทษหรือรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ และหากมีการฟ้องขอให้เพิ่มโทษ ซึ่งรวมถึงการบวกโทษหรือนับโทษต่อดี

ถ้าจำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นบุคคลเดียวกับที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษ บวกโทษหรือนับโทษต่อ พนักงานอัยการก็ต้องนำพยานเอกสารหรือพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้านำเสนอในชั้นศาล

ข้อเท็จจริงดังกล่าวมาข้างต้นเป็นเรื่องที่ผู้ต้องหาไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อใช้ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดซึ่งการสั่งของพนักงานสอบสวนนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการสอบสวน เช่น การฟ้องขอให้กักกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๑ พนักงานอัยการจะฟ้องให้กักกันบุคคลใดได้ต่อเมื่อข้อเท็จจริงต้องได้ความว่าผู้ต้องหาหรือบุคคลนั้นเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ หรือการฟ้องขอให้เพิ่มโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ หรือมาตรา ๙๓ เป็นต้น ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการทั่วไปในการตรวจพิจารณาสำนวนของพนักงานอัยการตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๓๓

หลักการทั่วไปในการตรวจพิจารณาสำนวน ข้อ ๖๙ การขอให้กักกัน จึงเห็นได้ว่า การตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหาโดยการพิมพ์ลายนิ้วมือนั้นถือว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีแล้ว

ดังนั้น เมื่อประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๕ ซึ่งมีสถานะเป็นกฎหมายได้กำหนดหน้าที่ให้ผู้ต้องหาต้องทำการพิมพ์ลายนิ้วมือ ตามคำสั่งของพนักงานสอบสวน และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๒ (๑) ได้กำหนดให้อำนาจของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนหรือรวบรวมพยานหลักฐานว่าให้รวมถึงการพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหาด้วย การที่พนักงานสอบสวนสั่งตามอำนาจหน้าที่ให้ผู้ต้องหาพิมพ์ลายนิ้วมือและผู้ต้องหาไม่ยินยอมพิมพ์โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร การกระทำของผู้ต้องหาจึงต้องด้วยความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘^{๖๓}

กรณีผู้ต้องหาไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือและมีการอ้างคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๖๒ ดังกล่าวข้างต้นเพื่อจะไม่พิมพ์ลายนิ้วมือนั้น มีคดีตัวอย่างเกิดขึ้นที่จังหวัดนนทบุรี ตามคำพิพากษาของศาลแขวงนนทบุรี คดีหมายเลขแดงที่ ๒๒๗๓๘/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ คดีนี้จำเลยเป็นผู้ต้องหาถูกดำเนินคดีในความผิดฐานนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันมีลักษณะลามกและประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้สั่งให้จำเลยพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อตรวจสอบประวัติอาชญากรรม จำเลยทราบบคำสั่งของเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว ไม่ปฏิบัติตาม ในคดีนี้พนักงานสอบสวนแจ้งให้จำเลยทราบว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๒ และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่จำเลยแจ้งว่าจำเลยมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว โดยศาลได้วินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนในการสั่งให้ผู้ต้องหาพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อการสอบสวนไว้ว่า “การที่ร้อยตำรวจเอก ธ.

^{๖๓} มาตรา ๓๖๘ ผู้ใดทราบบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ถ้าการสั่งเช่นว่านั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สั่งให้มีการพิมพ์ลายนิ้วมือของจำเลยซึ่งถูกแจ้งข้อกล่าวหาในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และคดีอยู่ในหลักเกณฑ์ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓๒ กรพิมพ์ลายนิ้วมือ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ คำสั่งของร้อยตำรวจเอก ธ. จึงเป็นการสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายและระเบียบให้ไว้ เมื่อจำเลยทราบคำสั่งดังกล่าวของร้อยตำรวจเอก ธ. แล้วไม่ปฏิบัติตาม โดยไม่ยอมให้มีการพิมพ์ลายนิ้วมือของจำเลย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้..”

การกระทำของจำเลยที่ฝ่าฝืนไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือมีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควรในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจหรือไม่ ซึ่งศาลได้วินิจฉัยว่า “การที่พนักงานสอบสวนสั่งให้จำเลยพิมพ์ลายนิ้วมือแต่จำเลยอ้างว่า จำเลยแจ้งพนักงานสอบสวนแล้วว่า จำเลยมีสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้และแจ้งให้ทราบถึงผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งวินิจฉัยเพิกถอนกฎหมายฉบับอื่น อีกทั้งไม่ได้วินิจฉัยรับรองสิทธิของผู้ต้องหาที่จะปฏิเสธ การพิมพ์ลายนิ้วมือได้อย่างเสรี จึงไม่ถือว่าเป็นเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร”

คดีนี้ศาลวินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๘๖ วรรคแรก ปรับ ๓,๐๐๐ บาท ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙, ๓๐

กรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนโดยไม่มีผลการตรวจประวัติอาชญากรจากลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องหา

การที่ผู้ต้องหาไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดนั้น ปัจจุบันการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดสามารถตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น การใช้เลขประจำตัวประชาชน ๑๓ หลัก หรือตรวจสอบจากชื่อและนามสกุล เป็นต้น ดังนั้น หากผู้ต้องหาไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือพนักงานสอบสวนจะต้องทำการตรวจสอบประวัติโดยวิธีการอื่นดังกล่าวนี้

เพื่อรวบรวมไว้ในสำนวนสอบสวน หากพนักงานสอบสวนไม่ได้ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหาจากลายพิมพ์นิ้วมือเพราะผู้ต้องหาไม่ยินยอม แต่พนักงานสอบสวนได้ทำการตรวจสอบด้วยวิธีการอื่นดังกล่าวข้างต้นแล้วก็ถือว่าได้มีการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหาแล้วแต่อย่างไรก็ตามเห็นว่ากรณีนี้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจที่จะใช้กำลังบังคับให้ผู้ต้องหาพิมพ์ลายนิ้วมือได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๕๑/๒๕๕๔ ฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยขัดคำสั่งของพนักงานสอบสวน ไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือของจำเลยลงในแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีผิดพระราชบัญญัติยาสูบ ขอให้ลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๓๓๔ (๒) เพียงเท่านี้ ยังไม่พอจะให้เข้าใจว่าเป็นการสั่งให้จำเลยพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อตรวจสอบเรื่องเคยต้องโทษหรือว่าเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวนหลักฐาน อันเป็นข้อสาระสำคัญ ที่จะแสดงว่า ได้สั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๒ ฉะนั้น จึงยังลงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕๘/๒๕๕๔ ฟ้องว่าจำเลยบังอาจขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่งของพนักงานสอบสวน ที่สั่งให้จำเลยพิมพ์ลายนิ้วมือของจำเลยในฐานะเป็นผู้ต้องหา ไม่มีข้อความว่าเพื่อตรวจสอบว่าเคยต้องโทษมาแล้วหรือไม่ครั้งนี้ ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นการสั่งเพื่อรวบรวมหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๒ คงฟังได้เพียงเป็นเรื่อง ตามมาตรา ๑๑ ฉะนั้นจึงยังไม่เป็นผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา มาตรา ๓๓๔ (๒)

กรณีการตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือเพื่อเปรียบเทียบกับลายนิ้วมือที่พบในที่เกิดเหตุ เช่น ในเวลากลางคืนมีคนร้ายเข้ามาลักทรัพย์ในบ้านของผู้เสียหายและพนักงานสอบสวนได้แจ้งให้กองพิสูจน์หลักฐานเก็บลายนิ้วมือจากตู้เงินที่ถูกรายงัดแงะ ต่อมาจับผู้ต้องหาได้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อตรวจเปรียบเทียบกับลายนิ้วมือที่พบในที่เกิดเหตุ แต่ผู้ต้องหาไม่ยินยอม กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนนั้น ไม่ถูกจำกัดว่าเป็นพยานหลักฐานชนิดใดบ้าง พนักงานสอบสวนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้

ทุกชนิดที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในคดีเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑^๔ การตรวจเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือถือว่าเป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ประเภทหนึ่ง เมื่อผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้พิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อไปตรวจเปรียบเทียบกับลายนิ้วมือที่เกิดเหตุ โดยไม่มีเหตุอันสมควรกฎหมายให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหานั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑/๑^๕ แต่อย่างไรก็ตามในความผิดบางฐานที่อัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี ไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติมาตรา ๑๓๑/๑ ดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๖๘/๒๕๐๐ พนักงานสอบสวนมีคำสั่งบังคับให้ผู้ต้องหาเขียนชื่อลงในกระดาษเปล่า เพื่อส่งไปพิสูจน์กับลายมือที่ผู้ต้องหาในเรื่องก่อน ทั้งนี้ ว่าเพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ฯลฯ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑, ๑๓๒ ดังนี้ ไม่เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๒ มิได้ระบุไว้เลยว่าให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งเช่นนั้นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘๘๖/๒๕๕๘ คดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีเท่านั้น

หากพนักงานสอบสวนจะทำการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑/๑ วรรคสอง คดีนี้ ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า เป็นคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี จึงไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติดังกล่าว

การที่พนักงานสอบสวนพบจำเลยนอนหมดสติอยู่บนเตียงผู้ป่วยและได้กลิ่นสุรา แต่ไม่สามารถตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ได้ จึงเป็นกรณีที่พันตำรวจโท ส. สงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุราหรือไม่ พันตำรวจโท ส. จึงมีอำนาจที่จะทำการตรวจพิสูจน์บุคคลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑/๑ วรรคหนึ่ง การที่พันตำรวจโท ส. มีหนังสือขอให้แพทย์ผู้ตรวจรักษาจำเลยเก็บตัวอย่างเลือดของจำเลยเพื่อตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ว่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ จึงเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับความผิดที่จำเลยถูกกล่าวหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑ ประกอบ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ การสอบสวนของพันตำรวจโท ส. พนักงานสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย

^๔ มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าม้าง เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

^๕ มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้น แล้วแต่กรณี

มุขข่าว

ประเมศวร์ อินทรชุมนุม

สวัสดีครับ สมาชิกจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาและผู้อ่านทุกท่าน

กำหนดการเปิดรับสมัครภาค ๑ สมัยที่ ๗๔ ปีการศึกษา ๒๕๖๔ ดังนี้ ครับ

- **รับสมัครนักศึกษาใหม่ (อินเตอร์เน็ต)**
วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๔
- **รับสมัครนักศึกษาใหม่ (ที่สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา)**
วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๔
- **ลงทะเบียนนักศึกษาเก่า ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา**
วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๔
- **รับสมัครเรียนภาคค่ำ (บรรยายออนไลน์)**
วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔ (รับสมัครจนกว่าที่นั่งจะเต็ม)
- **กำหนดเปิดภาคเรียน**

ภาคปกติ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๔

ภาคค่ำ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๔

(ท่านสามารถดูขั้นตอนวิธีการชำระเงินค่าธรรมเนียมการศึกษาได้ที่ www.thethaibar.or.th

คลิกที่เกี่ยวกับการศึกษา หัวข้อการลงทะเบียน)

- **สมัครสอบ (ทางไปรษณีย์และอินเตอร์เน็ต)**
วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๔
- **สมัครสอบ (ด้วยตนเองที่สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา)**
วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๔

หนังสือรวมจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา
พ.ศ. ๒๕๖๒

หนังสือรวมจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา
พ.ศ. ๒๕๖๓

มีวางจำหน่ายแล้ว ในราคาเล่มละ ๑๒๐ บาท สามารถซื้อได้ที่ศูนย์หนังสือเนติบัณฑิตยสภา ชั้น ๑ สอภท.เพิ่มเติม โทร. ๐๒ ๘๘๗ ๖๘๑๖

* กรรมการเนติบัณฑิตยสภา, อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา

บรรณาธิการแกล้ง

วันสิทธิผู้บริโภคสากล ตรงกับวันที่ ๑๕ มีนาคม ของทุกปี ปัจจุบัน การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเรื่องสำคัญในระดับสากล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๔๘ เริ่มมีการกล่าวถึงการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ฯลฯ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๗ กำหนดว่าสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ ฯลฯ ต่อจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๑ ก็บัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ทำนองเดียวกัน จนกระทั่งมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน มาตรา ๔๖ กำหนดว่า “สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองบุคคลย่อมมีสิทธิรวมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค องค์กรของผู้บริโภค ตามวรรคสองมีสิทธิรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งอำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค และการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” การจัดตั้งให้มีองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครอง ผู้บริโภคให้จงได้ จึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่หลายฝ่ายมุ่งหวัง

จุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาฉบับนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ บทความ เนื่องจากปก เสนอเรื่อง “สิทธิผู้บริโภค สากลกับผู้บริโภคในประเทศไทย” โดย กฤษญา บุญสมิต และ วาสนา เกตุแห่ง, บทความ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง “กรณีผลผูกพันทางกฎหมายของคู่สัญญาจ้างเหมาบริการรักษาความปลอดภัยที่ไม่ได้มีการทำสัญญา” โดย พอชื่น พรหมโชติชัย กล่าวถึง การจ้างบริษัท ส. เข้าปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัย ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ จะมีผลผูกพันทางด้านกฎหมายให้สำนักงาน ป. ต้องชำระหนี้ตามที่ได้ผูกพันหรือไม่, บทความ เจาะฎีกาเด่น เสนอเรื่อง “คำสั่งศาลที่ให้เพิกถอนการปล่อยชั่วคราว เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่ง” โดย รัชสิทธิ์ บรรณกิจวิจารณ์ และ มนต์ชัย ชินนทรลีลา กล่าวถึง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๗/๒๕๓๗, บทความ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย เสนอเรื่อง “The World in 2021” โดย ดร.กนก จุลมนต์ กล่าวถึง การคาดการณ์แนวโน้มที่น่าจับตามองในปี ค.ศ. ๒๐๒๑ พร้อมคำศัพท์ที่น่าสนใจ, บทความเรื่อง “บรรจุภัณฑ์นั้นสำคัญไฉน” โดย พิสิทธิ์ เจริญสุข และ สลิลทิพย์ อักษรนิตย์ กล่าวถึง การศึกษาและวิเคราะห์บทบัญญัติในกฎหมายไทยเพื่อนำมาปรับใช้หากเกิดเป็นกรณี คดีความอันเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ที่มีลักษณะหลอกลวงหรืออาจทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด, บทความเรื่อง “ผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้พิมพ์ลายนิ้วมือ” โดย กฤษฐานันท์ ทัดทูน กล่าวถึง การที่ผู้ต้องหาไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดนั้น ปัจจุบันการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดสามารถตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น การใช้เลขประจำตัว ประชาชน ๑๓ หลัก หรือตรวจสอบจากชื่อและนามสกุล เป็นต้น ดังนั้น หากผู้ต้องหาไม่ยินยอมพิมพ์ลายนิ้วมือพนักงานสอบสวนจะต้องทำการตรวจสอบประวัติโดยวิธีการอื่นดังกล่าวนี้เพื่อรวบรวมไว้ในสำนวนสอบสวน ฯลฯ ปิดท้ายด้วย “มุมข่าว” โดย ประเมศวร์ อินทรชุมนุม

พบกันใหม่เดือนเมษายน

กฤษญา บุญสมิต

ติดตามอ่านจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์เนติบัณฑิตยสภา
<http://www.thethaibar.or.th>

เอกสารเผยแพร่ความรู้ แจกฟรี ห้ามจำหน่าย

(สงวนสิทธิ์ใช้ในกิจการของแผนกประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภาเท่านั้น)

จัดทำโดย คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา จำนวน ๒,๕๐๐ เล่ม

เนติบัณฑิตยสภา เลขที่ ๓๒/๒ หมู่ที่ ๑๖ ถนนกาญจนาภิเษก แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๐

พิมพ์ที่ : บริษัท กรุงสยาม พิมพ์ชื่อ จำกัด

๔๓/๑๓๓ ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐